

De rapportenfabriek

De Nederlandse ruimtelijke ordening is verzot op onderzoeksrapporten. Vrijwel alle ruimtelijke plannen en projecten worden onderbouwd met een flinke stapel verkenningen, quickscans, effectrapportages, toetsingen, kosten-batenanalyses, passende beoordelingen en compensatieplannen. Een belangrijk deel van die rapporten heeft betrekking op flora en fauna. Het is namelijk wettelijk verplicht om de eventuele effecten op beschermde soorten en gebieden te onderzoeken. Al dat onderzoek dient er voor te zorgen dat zorgvuldig met beschermde natuurwaarden wordt omgegaan en dat er alles aan gedaan wordt om negatieve effecten te voorkomen, te beperken en te compenseren. Ondanks al het werk dat aan het maken van die rapporten besteed wordt, weten we eigenlijk helemaal niet of en in welke mate ze ook daadwerkelijk bijdragen aan een betere bescherming van onze biodiversiteit.

Als je de rapporten leest of spreekt met de mensen die ze aanvragen, schrijven of beoordelen, is er voldoende reden om te twijfelen aan die bijdrage. Het is in veel gevallen duidelijk dat de rapporten vooral geschreven worden omdat ze een verplicht onderdeel zijn van het dossier dat opgebouwd moet worden tijdens het besluitvormingsproces. Dat gebeurt veelal met het oog op een eventuele rechtszaak. In zo'n rechtszaak is de aanwezigheid van een rapport belangrijk, net als het feit dat ze de juiste conclusies presenteren. Zulke rapporten laten bij voorkeur zien dat een project geen significante effecten heeft op beschermde natuurwaarden, dat alternatieven niet voorhanden zijn, dat het project een groot maatschappelijk belang dient en dat eventuele negatieve effecten vrij eenvoudig zijn te mitigeren en te compenseren. En dat is dan ook precies wat je in die rapporten kunt lezen.

In hoeverre ze zijn toegeschreven naar die specifieke conclusies is niet bekend. Het lijkt er soms wel op. De vraag is in hoeverre zo'n werkwijze past bij het natuurinclusief werken dat de nieuwe Rijksnatuurvisie wil promoten. Natuurinclusief staat daarbij voor een manier van denken en doen waarin natuur altijd wordt meegenomen en actief gezocht wordt naar mogelijkheden om schade aan de natuur te verminderen en te voorkomen. Afgaande op al die rapporten is duidelijk dat bij het merendeel van de plannen en projecten de wettelijke verplichtingen maatgevend zijn. Voldoen aan de procedurele en inhoudelijke verplichtingen is nodig, maar meer ook niet en dat betekent veel rapporten schrijven. Deze vorm van natuurbescherming omdat het 'moet' staat in schril contrast met de ambitie dat natuur als bron van maatschappelijke en economische ontwikkeling moet worden gezien.

Wat levert zo'n werkwijze eigenlijk op, behalve een hoop werk? Wordt het niet eens tijd om uit te zoeken wat nu eigenlijk de meerwaarde van al dat papierwerk is? En of we alle tijd, kennis en energie die er in gestoken is, niet op een meer efficiënte manier kunnen inzetten? Ik ben ervan overtuigd dat niet alleen de natuur daar beter van wordt, maar ook al die mensen die werkzaam zijn in de rapportenfabriek.

RAOUL BEUNEN

